

КЪМБАНА

СВЕНЪ НАРОДЕНЪ ВЪСТНИКЪ
N DE SOPHIA. قامانه - صفت عزيزي DIE GLOCKE SOPHIAER TAGEBLATT.

Цѣна на обявленията:
 На I-ва стр. гармоничен редъ . . . 1 левъ
 На IV стр. на гарм. редъ . . . 30 ст.
 За маалки обявлениа отъ 20 думи
 по 30 ст. за публикация.
 За многократни и специални публикации
 особено споразумение.
 Всичко, относящо се до това се отправя до
 Редакция „Камбана“, ул. „Левски“ № 4
 и въ София.
 Единъ бр. 5 ст. въ Отом. или 16 парк.

Новата фаза на македонското дѣло

Интервю съ г. Ст. Михайловски.

Царизмътъ у насъ винаги си е служилъ съ македонското дѣло — за тѣли интересни. Така се е говорило отъ през раннитѣ умове нѣкога. Днесъ се говори отъ тѣли свѣтъ.

Но какъ царизмътъ е успѣвалъ да постави въ свои услуги и да използва усилията на безавѣтнолюбивитѣ своята родина македонски дѣйци, докато е достигналъ царизмътъ въ своитѣ човѣконенавистнически и народоубийствени стрѣления — това ние поискаме да чуемъ отъ г-на Стоянъ Михайловски, именития нашъ литераторъ и политически мислителъ, който прѣди 7—8 години бѣ на чело на македонската революционна организация, непрѣстанно слѣдъ развитието на балканското дѣло и като никой другъ е ималъ възможността да запознае и опознае всиня фактори и факторчета на балканското прѣобразуване.

Г-нъ Стоянъ Михайловски въ нѣколко конф. напоследъкъ хвърля голѣма свѣтлина върху новото положение на Балканатъ. И неговата рѣчь е станала най излюблена, защото колкото е бистра още по-много е силна. Ние изумихме да дадемъ случаи на г-нъ Михайловски да каже нѣколко думи и отъ нашата трибуна — за осѣтляване на

шия секретаръ покойния Стойчевъ, или при д-ръ Влдова (той туку що се е върналъ отъ вѣтрѣ), бесѣдвахъ ли съ подполк. Янкова, вече убитъ, или съ подполк. Николовъ — азъ все казвахъ:

Не се въртете около свѣщитата, защото ще се изгорите като пеперуди, не вървайте на царизма; не се подавайте на влиянието на сърца, които сж чужди на народа, макаръ да ви се отдаватъ на дума — защото тѣ сж невѣрни, вие не можете да знаете, на кой Господъ служатъ тѣ.

Отваряйте си очитѣ! катаднаво се вирайте и ще съарете задушената стихия, която се бърна зловредно, която борави светотатствено съ дѣлото!

Пазете се и не ставайте марионетки, играло на чужди рѣчи, бждете оржиде само на едно дѣло, на нашето високо национално дѣло, на ничие друго!

Пазете се отъ царизма! Вървѣки тия мои настоятелни повсечасни увѣрениа, тѣ не скаха да ме върватъ — защото уви! не бѣ настъпилъ още моментътъ на катастрофата. Това е въ човѣшката търса — да изпитва, да слѣди, да подозира, да недоуѣрва.

Нѣкои се смѣха на думитѣ ми. Други казваха, че изхождамъ отъ

лучи отъ хората потвърждение на своитѣ рано изказани мисли и прѣдупрѣждения.

Сто души има да сж не срѣщали напоследъкъ, безброй писма получавамъ отъ познати и непознати, изъ вѣтрѣшността и отъ тукъ, които казватъ:

„Имали сте право, г-нъ Михайловски!“

Защо ми отдаватъ право? Защото виждатъ грозна перспектива прѣдъ себе.

Всички млади и енергични, всички по-интелигентни и мъдри българи вѣтрѣ сж отчаяни. Защото тѣ виждатъ положението на страната най-ясно.

Младитѣ турци сж вече из работа. Но тѣ още не сж се прѣдали на своята яростъ и отчаяна борба за самопазване. Тѣ стоварватъ вече яда си върху българина, макаръ сега за сега твърдѣ прѣдпазливо.

Но щомъ се мине днешния периодъ на прѣговори, щомъ конференцията се свърши и се канализиратъ, така да се рече, всевъзможнитѣ днесъ стремления и интереси, които се криетосватъ въ Турция, тогава, казватъ българитѣ отъ Турско, ще настъпи страшното отмъщение противъ насъ.

Прѣди търновския прѣваръ други идеи сж изрували. Млад-

народа.

Ние поискахме най-първо да чуем спомена на г. Михайловски от армията, когато той бѣ председател на върховния македонско-одрински комитетъ.

Г-нъ Михайловски днесъ вижда тогавашното положение като на дланъ. Защото той още тогава е прозиралъ днешното положение:

— Въ продължение на два години, каза г. Михайловски, като председател на комитета, отъ моитѣ повсеминутни наблюдения, все повече основания добивахъ да се боя, че *задукуисни елементи*, върлоломни политически сили ще си служатъ съ македонското дѣло за безизвѣстни цѣли.

Млѣвѣше се, говорѣше се, отъ всички, даже отъ правителствени вѣстникари се пишеше, че въ високи задукуисни обиталища гледатъ да използватъ македонското дѣло за незнани политически цѣли.

Това ме тревожеше: Неужели, питахъ се, ще оставимъ ние, които сме стари и опитни дѣйци, да се извърши такава грѣшка, щото такива амбициозни сфери да турятъ ржка на това дѣло, безъ ние да знаемъ?

Зачовихъ се, прочее, да слѣя съ още по-голяма зоркостъ, *както става*.

Менъ бѣ тогава невъзможно да кажа, че отъ извѣстни задни врати се е направлявала играта съ дѣлото. Заговорниците отъ високитѣ обиталища не могатъ да се хванатъ намѣсто. Въобще тия работи сж отъ такъвъ характеръ, че не могатъ да се доказватъ както *едноличнитѣ* явления, които сж счибящи за цѣлъ свѣтъ.

Но като нѣма такива единични крупни явления, има цѣла верига отъ други дребни факти, които по своята многочисленостъ иматъ силата на, крупно явление, които наблюдаваме повсеминутно и които говорятъ *сладкорѣчиво*.

Име, прочее, мрачна и ѣдкава задукуисна политическа сила, която се е стараела и стареа по всички начини да използва светото дѣло.

Веднажъ дошелъ до това убѣждение, съставихъ си планъте:

Гдѣто седнѣхъ, гдѣто станехъ; бждѣхъ ли въ заседателната зала на комитета, сидѣхъ ли при на-

органическо-чуждотамѣна на невадъ съ къмъ чуждата намѣна въ нашето дѣло. Не смогнахъ да прескарямъ моитѣ възгledi, не успѣхъ да ги възпра да не бждатъ прѣкалено доврчиви. Тѣ все се въртѣха като пеперуди около свѣтлия пламъкъ—при всичко че бѣха хорз, прѣдадени съ душа и тѣло на народната кауза.

Тѣ изхождаха отъ съображение, че въ висшитѣ сфери има толкова чисти чувства, колкото и въ всички други български сфери; не искаха тѣ да си отворятъ очитѣ — и това бѣ основния имъ грѣхъ.

И моето положение бѣ много неловко, то стана даже трагично. Азъ знаехъ, азъ виждахъ, че нечисти ржцѣ бѣха много увредили на революционното движение. Вие това нѣма да пишете, но азъ бихъ ви казалъ, че менъ посочваха съ прѣстъ извѣстни мѣста, гдѣто безмилостно се пропилѣваше кървавия потъ на народнитѣ дѣйци. Прѣди всичко — моралътъ въ организацията трѣбваше да се издигне. Елементитѣ за това бѣха на лице. Имаше и дѣйци безкористни, идеални. Тѣхъ поискахъ да видя на дѣло.

Заблѣжихъ безкористнитѣ Янковъ и Стойчевъ; и Цончевъ, колкото и заблуденъ, тоже безкористно бѣ прѣдаденъ на дѣлото. Дръ Владовъ ежщо. Той знаеше и за опасността отъ царизма.

И публиката се догавеждаше. Но можахъ ли да се впусна въ разкрития, въ полемика?

Не, млчачието ми бѣ наложено отъ обстоятелствата. Срѣдниятъ пжтъ бѣ най-прѣпочителниятъ.

И ние имехме за върховна повеля да не забравяме *тайнитѣ ржцѣ, които искатъ да заграбятъ дѣлото*.

Помните, че дойде тогава разтурване на комитета. Часть отъ дѣйцитѣ заминаха втрѣ, въ Македония, друга часть се оттегли въ частенъ животъ тукъ. Азъ се оттеглихъ въ своята шатра, посветихъ се на писателство.

Не щастие, защото никой не може да се чувствува щастливъ срѣдъ нещастията на своя народъ, но извѣстно душевно удовольствие е срѣдъ горчавата скръбъ намира човѣкъ, когато по-

други ипси сж царували. Младтурцитѣ гледаха, че имаше български дѣйци, най-енергични и твърдѣ интелигентни, съ свѣгли и згledi на своята политическа карриера, които петь пари не даваха за никаква национална унификация, а лам тѣка за социално добруване, и поне, че тѣ бѣха, повтаряме, хората на бждашето, тѣмъ полагаха своитѣ уважения младитѣ турци. Въ кратце, вървѣха имъ. А тия българи бѣха и можахъ да стантѣ единичитѣ прѣставители на българскитѣ народни интереси. Тѣ щѣха да поставятъ центра на тежестта на своята дѣйностъ върху социалполитическото добруване на османската империя, и не щѣха да я застрашатъ съ компликациитѣ на възвнната намѣна.

Но сега ввче фактически се установи, че това е Българи, която играе първенствующа роль въ македонскитѣ български сждбини, а не османскитѣ българи. И казаха си младитѣ турци:

— А, не е вече работата да се споразумѣваме съ тия тукъ, а да се боримъ ерѣщю онѣзи тамъ.

И младитѣ турци се върнаха на убѣждението на старитѣ турци.

Затуй азъ полагамъ, че отъ днесъ слѣдъ чегире мѣсеци ще почне страшна гонитба, сждинска хайка противъ българщината въ турско.

И затуй днесъ, като е ясно всичко това, отдаватъ ми право; и пакъ спомиятъ думатъ ми къмъ дѣйцитѣ:

Странете отъ всички царски партии, не бждете ничие орждие, освѣнъ на идеята за възрждането на българизма. Помнете, че царизма дебне. И затуй въ писмото си до министръ-председателя казахъ:

„Царската корона, която бѣ поставена върху челото на князь Фердинанда, ще тежи най-много на нашитѣ братя въ Македония!“

За укрѣпване на единъ никому непотрѣбенъ монархизмъ, се пожертвува не само идеята за культурно обединение, но се пожертвуваха и облагитѣ, които обѣщаваха младитѣ турци. И настава въ Македония единъ хаосъ — хаосъ нравственъ и материаленъ.

Младотурцитѣ, може би, неговорятъ за всичко това, но тѣ не